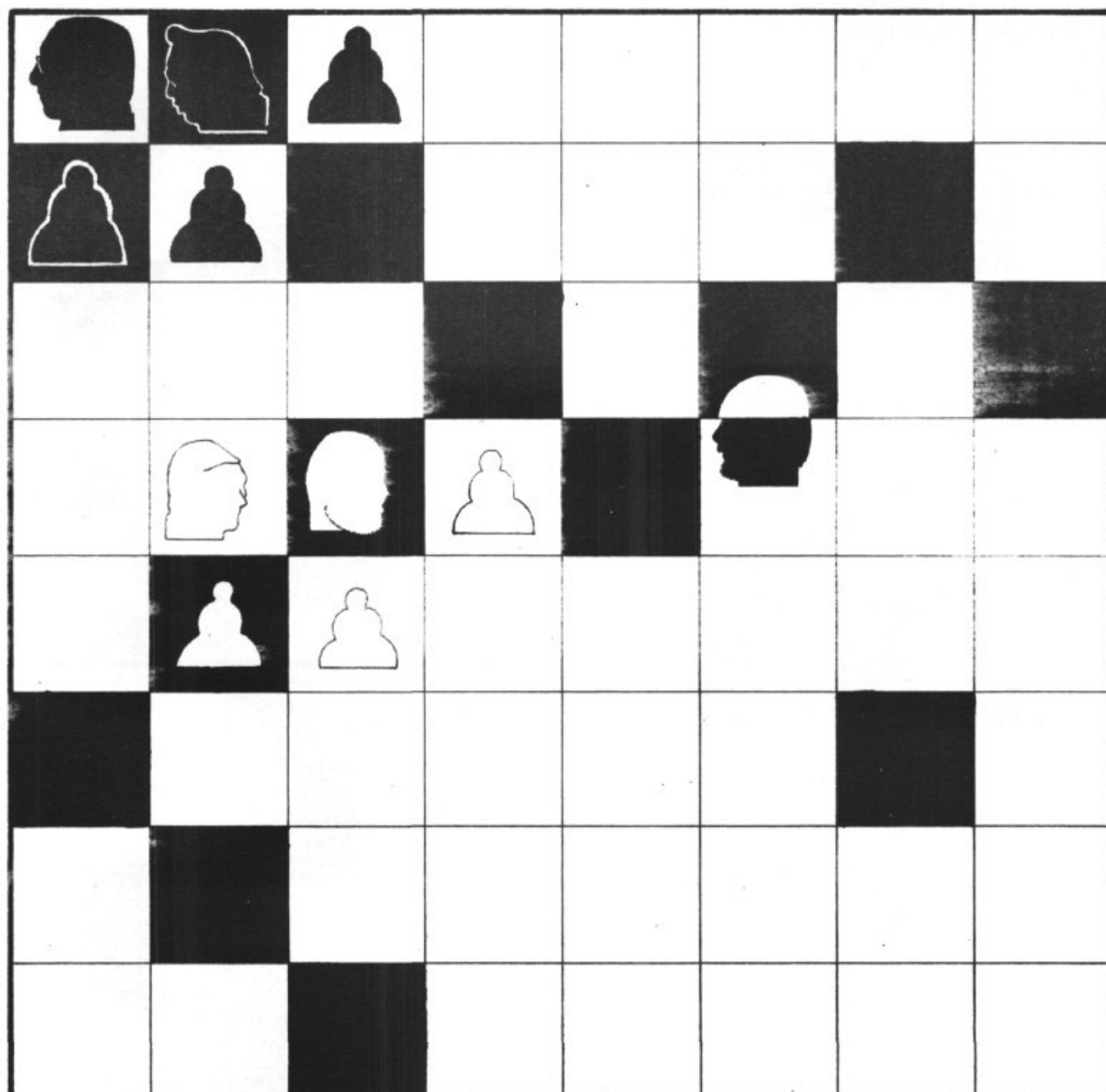

FLOR DE CARD

SANT LLORENÇ DES CARDASSAR

BOLLETÍ-REVISTA DEL CENTRE CULTURAL CARD * MARÇ DE 1984 * Nº 91

JUGUEN BLANQUES I INTENTEN DONAR EL MATE

BASTA!

És de tots conegut que el camp de l'acció normalment corre molt per davall del de les idees. Que una cosa és dir i l'altra fer. I això passa gairebé en tots els camps; així, per exemple, en el camp de l'educació, els principis teòrics de l'Escola Nova desenvolupats ja en el segle passat no han arribat en generalitat encara a les nostres escoles.

No ens han d'extranyar, per tant, els actuals esdeveniments polítics locals, ni les postures personals.

De fet, malgrat avui tots parlem de democràcia, hem rebut una educació amb plantejaments autoritaris, amb tot el que això implica d'intransigència, de submissió al poderós i també de necessitat de demostrar el propi poder, real o suposat.

Però la manca d'extranyesa no és sinònim d'acceptació. Si volem començar a caminar per camins realment democràtics hem de dir: Basta!

I un dels pilars -no l'únic- on es recolza la democràcia entesa en sentit estricte, és la superació de FAVORITISMES, de l'AMIGUISME. Que tots els ciutadans siguin, en definitiva, iguals davant la llei segons dicta la Constitució. I també -i això ja és molt més concret- iguals davant totes i cadascuna de les decisions del Consistori, independentment de l'altura, sexe, color dels cabells o suposat color polític que pugui tenir cada ciutadà en concret. Aspecte que, d'altra banda, en forma de prec al batle, ja s'exposà al Flor de Card de post-eleccions.

És aquest, el de la IGUALTAT, un concepte encara no assolit a la vila, almanco

per aquests darrers consistoris.

Si no ben al contrari, s'intueix i es veu desigualtat, favoritisme descarat. Ho tornen demostrar els darrers fets:

- Segons QUI i segons de QUE no es pot informar pels carrers de la vila.
- Segons QUI rep més facilitats, informacions o duros que no els altres.
- Sembla que la generalitat -el poble- rep un tracte deficitari en relació als particulars concrets
- Que preocupa més el QUI que no els QUANTS.

Som ben conscients de que aquestes afirmacions són tan certes com fortes, car entre d'altres coses tira per terra la coneguda expressió electoral "presentar-se per servir al Poble" i demostra una clara i contundent manca de coherència i honestetat personal.

Potser alguns polítics adduiran que és aquest un problema de conscienciació general, que és la gent qui, passa a passa demana tractes de favoritisme. I potser és ver; però també ho és que el procés de conscienciació i també la primera passa és sempre una decisió política.

I per acabar cal fer dues consideracions òbvies:

- és de tots conegut que en tot consistori uns tenen el poder i/o manen -decideixen- i altres només poden opinar estant a l'oposició.
- Resta encara un feble motiu d'esperança: mai no és massa tard per iniciar la tasca amb equanimitat.

Flor de Card

Bolletí-revista del Card, Centre Cultural de Sant Llorenç des Cardassar.

Adreça: Carrer de Sant Llorenç, 36.

Març de 1984. Número 91.

Director: Bartomeu Domenge i Amer.

Cap de Redacció: Josep Cortès i Servera.

Dipòsit legal: 765-1973.

Edita: Centre Cultural Card.

Imprimeix: Apóstol y Civilizador (Petra)

COL.LABOREN

Josep Cortès   RxD (Portada), Entrevista, Espipellades, Ajuntament, Crònica informal, Varis.

APA   Acta de la reunió.

Bàrbara Ferrer   Aclaració.

Antò Magraner   S.M.O.E.

Fc. Umbert   El temps

Guillem Pont   Rua, L'Espera.

Pere. J. Llull   Batec

Maria Galmés   Batec, Si lleu..., Mecanografia, Compabilitat.

Miquel Sureda   Esports.

B. Matamalas   El Còmic.

R. Rosselló   Història.

Gabriel Florit   Contarella Pagesa.

Llull-Perelló   Història de la Ciència.

El segon dimarts del mes, com és habitual, es va celebrar la reunió de l'APA, a la qual hi assistiren la responsable del SMOE, n'Antònia Magraner, el Director del centre, en Jaume Mayol i el mestre encarregat de les relacions amb l'APA, en Pep Ferragut.

Abans d'iniciar la sessió el Director ens mostrà els cruïsses que presenta l'escala i les goteres de l'aula de 2on. I observant precisament els detalls d'aquesta aula: les vidrieres velles, sense color i amb "parxes", les goteres del cel-ras, els pupitres burratxats i bruts, la humitat de les parets, els baixos pintats però clapejats, hom se n'adona de que la nostra -malgrat les divises del turisme i la riquesa del municipi- és realment una escola tercermundista.

Després d'esperar una mitja hora per veure si compareixia més gent -sols érem cinc pares-, s'inicià la sessió.

El secretari posà el seu càrrec a disposició de la Junta amb motiu de l'altercat que tengué el passat diumenge amb les autoritats municipals, per creure que podia incidir en les relacions APA-Ajuntament. La Junta considerarà que, essent aquesta una agrupació de múltiples persones, cadascuna és ben lliure de tenir les seves idees i creences, així com d'actuar de la manera que cregui més oportuna en cada situació.

Aprofitant la presència del Director, se l'informà de les notícies que tenia l'APA sobre possibles deficiències de cara al control dels nins per part dels mestres a una propassada excursió del cicle mig.

El 10 d'abril acaba el plaç que havia demanat la Delegació del MEC per estudiar la possibilitat de construir un nou edifici. Per tal motiu s'acordà demanar a l'Ajuntament a veure com estaven les coses.

Recolzar la petició del mestres de cara a reforçar l'escala, segons l'informe elaborat pels tècnics municipals.

Posteriorment el Director ens informà de diverses qüestions;

-Que la recaptació del bar a la festa dels darrers dies va ésser d'unes 20.000 pts.

-Dels problemes de les diades esportives.

-Del calendari de vacances: del 13 al 23 d'abril.

-De la imminència de la publicació de la revista escolar, nova i completament realitzada pels alumnes.

ACLARACIÓ SOBRE EL NOM DEL COL·LEGI

En el paràgraf tres de l'editorial del número 90 de la revista Flor de Card es diu el següent: "I s'encengué la metxa, i en aquest mateix mes -desembre del 72- es presentaren tres instàncies a l'Ajuntament: una del Claustre de Professors, llavors encapçalat per donya Bàrbara, una dels seus antics alumnes i una altra del Club Card, demanant totes tres que es posàs el nom de Guillem Galmés a l'escola. Aquell ajuntament no contestà les instàncies i la cosa quedà morta".

Per la qual cosa, fidel a la meva mentalitat de sempre respecte a l'assumpte que ens ocupa, em veig en el deure de fer constar el següent:

1er.- Que la que subscriueix, en condició de Directora del Col·legi, no ha presentat mai cap instància davant l'Ajuntament d'aquesta vila, ni en nom propi ni en representació del Claustre de Professors, relativa a la petició de donar el nom de Guillem Galmés al centre escolar.

2on.- En aquell temps, Llorenç Galmés Jaume, pel seu compte, dugué a terme una gestió particular amb els professors d'aquest Col·legi, expressant el desig de que se sol·licitàs que el Centre Escolar figuràs amb el nom del seu oncle Guillem Galmés. L'acta redactada en aquest sentit no fou subscripta per cap mestre, exceptuant el secretari que la redactà.

3er.- Durant els tretze anys de la meua gestió com a directora del centre (del setembre del 65 fins al mateix mes del 78), amb el meu consentiment, no es va presentar cap instància relacionada amb l'esmentat assumpte.

Bàrbara Ferrer Pocovi

NOTA DE LA REDACCIÓ.- Segons consta en el llibre de registre d'entrades amb el número 619, dia 18 de desembre de 1972 va entrar una instància presentada per l'Escola Graduada sol·licitant el nom de Guillem Galmés. Per la qual cosa és evident que, al proppassat Editorial, Flor de Card va donar una informació verídica.

Si la instància es va presentar sense comptar amb els requisits que marca el Reglament del Claustre és cosa que surt de la nostra incumbència.

Foto: Josep Garcia

En el darrer Congrés Nacional del Partit Socialista de Mallorca PSM que es va celebrar aquests dies a l'Auditori de Ciutat, el regidor llorencí Antoni Sansó va sortir elegit membre de l'executiva, i se li encomanaren les comissions de Turisme i Transports.

¿Què ha suposat, per a tu, aquest congrés?

En primer lloc una experiència nova, ja que no havia participat a cap. A més m'ha reafirmat que de cada vegada hi ha més gent unida p'es mateixos ideals i que desitja lo mateix per Mallorca. També entenc que hi ha una gent que considera que sa meua labor dins s'Ajuntament ha estat bona, ja que si no fos així no haurien depositat sa seva confiança en jo, donant-me un càrrec important dins es partit.

Supòs que per a un militant deu es- ser una de ses màximes aspiracions, ja que estaràs dins es grup de gent que di- rigeix sa política de tot es partit...

Es una més de ses aspiracions que pots tenir, ara jo crec que dins es PSM tothom va a fer feina sense preocupar-se massa per això que tu dius. Ara bé, per a un que li agrada sa política, per a un que vol partici- par, es fet d'estar dins s'executiva sempre li és bo, ja que viu més d'aprop sa política general i té un coneixement més directe d'es problemes de Mallorca i de fora.

¿Com és que t'han encarregat a tu sa part d'es Turisme i d'es Transports?

Jo no donaria massa importància an aquest fet, ja que sa feina de s'executiva és més aviat conjunta, és una feina de tots. Ara bé, es funcionament és millor i més fà- cil si hi ha uns responsables de cada tema. Pareix esser que per sa meua feina i perquè són uns temes que m'agraden, m'han fet es responsable d'aquests dos.

¿Suposarà això que hauràs de deixar un poc de banda sa tasca de s'Ajuntament?

Jo crec que no. Al contrari, crec que això de conèixer altra gent i altres proble- mes, això d'anar per Ciutat i reunir-me amb gent de diferents pobles me pot ajudar a en- focar millor ses tasques de s'Ajuntament.

¿Quines han estat ses reaccions d'ets al- tres grups polítics d'es poble?

A nivell particular he de dir que m'han donat s'enhorabona i alguns fins i tot ha paregut que se n'han alegrat. Pot esser pensant que així estaré més preocupat de ses coses generals i deixaré de fer nosa per aquí.

Idò res més. Enhorabona i a veure si fas tenir de ver això que has dit de que no deixaràs Sant Llorenç per dedi- car-te a altres bandes.

Josep Cortès

Amb l'assistència d'unes 300 persones, dies passats, concretament el diumenge dia 11 de març, n'Antoni Sansó va cele- brar la tradicional reunió informativa que sol fer cada tres mesos.

Les estirades relacions entre el regi- dor i el grup de govern, motivades, segons el punt de vista d'en Toni, per l'assumpte de l'asfaltat de les camades, pel dels precís i preguntes i pel del retràs del ple extraordinari, i augmentades per la negati- va del batle a fer una crida ahunciant l'ac- te i la prohibició de fer-ho sebre amb alta- veus, feren que l'ambient es carregàs més de lo que la prudència aconsella.

Com a conseqüència les crítiques del regi- dor foren més dures que mai i els ànims s'engrescaren fins i tot partdallà de la re- unió.

En el mateix acte, en Sebastià Serra, recentment elegit Secretari General del PSM-Esquerra Nacionalista, va donar la se- va visió de la política d'arreu de l'illa.

En haver acabat es va oferir un re- fresc als assistents amb els productes que els simpatitzants del partit havien aportat.

¿QUÈ ÉS LA PSICOMOTRICITAT?

Pot parèixer absurd, carent de sentit pràctic que avui es vulgui dur el moviment a l'aula del col·legi quan durant tants d'anys ha estat (ho és encara?) lloc per a seure, estar quiet, callat. Tan sols es deixa moure la mà quan es tracta de fer córrer un llapis o bolígraf per damunt el paper.

¿Com podem pensar que sigui absurd entrar, o no deixar fora, el moviment a l'aula, si som els primers que si veim el nin quiet, sense xerrera ni juguera li demanem si es troba bé, si res li fa mal? Això vol dir que som conscients de que és propi de l'infant que es mogui, faci renou, parli "pels colzes"... I és que per arribar al nin cal tenir clar qui és un nin. No hem de voler ni pretendre que aprengui com si fos un adult.

El nin, quan comença a caminar, disfruta d'anar d'un costat a l'altre, d'arribar pertot, de tocar-ho, d'ensumar-ho, de tastar-ho... si no fos així seria que hi ha qualque cosa que no marxa així com toca. La seva intel·ligència creix, tal com ho han constatat els psicòlegs (Piaget, Wallon, Guesell...), quan se'n adona de que està en un món on hi ha coses que no són ell i es mou per descobrir-les, conèixer-les. Apren les paraules del llenguatge no perquè el facem seure i li repetiguem la paraula davant ell, sinó topant amb allò que vol dir la paraula, descobrint amb els sentits (ulls, nas, tacte, orella...) com és, quin soroll fa, si és bo, etc.

L'ideal és aprofitar que sabem això per atracar-nos a l'infant. Per tant, si el nin aprèn experimentant, sentint, descobrint per ell mateix ¿per què esforçar-nos per fer-lo aprendre reprimint tota aquesta iniciativa?

Aquesta reflexió que he exposat ha duit als pedagogs a plantejar-se un començament diferent respecte dels primers aprenentatges dels infants. Sorgeix així un camp d'estudi que es coneix com "Psicomotricitat" ¿Què vol dir? Idò que el nin és una globalitat, que el desenvolupament del seu psiquisme (personalitat, intel·ligència, creativitat...) i de la seva motricitat i cos estan molt relacionats, són indisolubles dins un creixement sà. Inclús amb adults coneixem el fet de que un disgust faci mal de cap. ¿Què vol dir això més que organisme i psiquisme estan interrelacionats? Per això és important no deixar fora de l'aula la possibilitat d'aprendre mitjançant la vivència, l'experiència i la creativitat.

ESDEVENIMENT

Els dies 17, 18 i 19 de març tingué lloc a la Colònia de Sant Pere un curset organitzat pel SMOE de Sant Llorenç conjuntament amb el d'Artà. El curset es deia "Psicomotricitat a l'Escola" i es dirigia als mestres. Tingué una part pràctica dirigida per na Marisa Mir, professora de psicomotricitat del col·legi "Mater Misericordie" d'educació especial de Ciutat, i una part teòrica exposada per en Joan Jordi Muntaner, professor de la Facultat de Ciutat, del departament de Pedagogia.

El curset es concloué amb la intenció de seguir treballant mitjançant un Seminari. Hi assistiren un total de 23 mestres de la comarca: de Sant Llorenç, de Cala Millor, de Manacor, de son Servera i d'Artà.

El treball va esser prou interessant i la participació va fer possible que acabassin satisfets el curset.

Antònia Magraner

EL TEMPS

El nostre "home del temps", en Xesc, ens ha enviat una relació dels fets meteorològics més importants del primer trimestre del 84. Heus-els-ací:

BRUSQUES

Gener	38 litres/m2
Febrer	94 "
Març	89 "

GRAUS

El termòmetre va senyalar els 20º a temperatura més alta, i els 2º com la més baixa.

VENT

Els dies 8, 9 i 10 de febrer una borrasca ens va enviar una ventada de Tramuntana i Gregal tan vitenca que va deixar una capa de sal per damunt els nostres camps i arbres, i no els va fer gens de bé.

NEU

El dia 10 de març va esser el dia que vàrem estar més aprop de veure neu.

Francesc Umbert

S'altre dia, mentres estava trescant es poble cercant sa notícia, vaig veure es cabo que se'n venia tot dret cap a jo manades desfetes.
-Quaranta putes! -vaig pensar-. Ara voldra sebre si tenc permís per passejar-me p'es poble!
Sortosament només me volia demanar a veure quan sortia sa revista, però es susto ja no el me llevarà ningú.

Amb una puntualitat britànica -de Thatcher, s'entén, no de Big Ben-, Alianza Popular mos ha pagat sa propaganda que li férem fa onze mesos (330 dies), amb motiu deses eleccions municipals i autonòmiques. Jo no sé si en tots es seus compromissos utilitza es mateix calendari, lo que sí sé és que si en vol tornar posar haurà de bestreure per adelantat.

¿Vltros que no fariéu lo mateix?

Si ara en Busco fos en Suárez, en Falera en Fraga, n'Ignasi en Felipe i Son Trobat La Moncloa, podriem mirar d'engrescar es "Pactes de Son Trobat", i per ventura sa situació política municipal aguantaria, enc que fos de mala manera, fins a ses eleccions del 87.
Però com que no ho són...

Un company de viatge em va fer veure es procés:

Primer tapen una finestra per a que sa sala quedi més bé; llavors han de posar un extractor de fums, perquè amb sa finestra tapada no surten; més tard se fa precis posar micros, que amb so renou de s'extractor no se sent res; a continuació hauran de menester un tècnic de so que se'n cuidi de s'equip; després...

I així anam!

I parlant d'es canvi d'horari que férem fa una partida de diumenges, un homo de Son Servera me va dir una glosa que circulava p'es seu poble sa primera vegada que volguérem dur la quantra an es sol:

En Franco téuna camia
amb tres files de botons,
i li ha passat p'es collons
que a les deu sia migdia.

Es mes que ve, si Déu i es batle ho volen i ells i vénen a bé, Flor de Card tornarà organitzar una taula rodona amb sos caps de llista d'es partits que tenen representació municipal.

Després d'haver exposat es punt de vista de cada un sobre s'any que hem passat i es tres que mos esperen, cadascú els podrà fer ses preguntes que consideri oportunes.

En esser hora ja comunicarem es lloc, dia i hora on la farem.

Com que el feren a les dotze d'es migdia jo no hi vaig poder assistir, però un que hi era m'ha contat que en es ple de dia 9 en Miquel Coll anava emputat ferm.

Resulta que en Miquel Falera, quan entraven en es saló d'actes, va pegar fua cap a sa cadira d'arran d'es batle i va dir: "Cadireta de Sant Miquel, qui s'aixeca no s'asseu", i ja s'hi va haver plantat.

En Coll, quan va veure que li havien fotut es lloc, no va sebre cap on havia de pendre i va quedar empardalat per allà enmig.

Li va caure tan tort que fins i tot volia votar en contra de de sa proposta de l'APUM!

Josep Cortès

Foto: **Felip Forteza**

RUA

Era un esclator, la necessitat d'arribar al cim de la disbauxa -potser passar-lo una mica-, de la permissivitat moral. Eren els darrers dies, que es podien aprofitar per menjar porc i llepolies a rompre, per fer ximbombades amb cançons d'un picat grui-xadet, per anar de rua posant-se una vestimenta inhabitual o aprofitar la cara tapada per fer allò que mai haguessin gosat fer al destapat... tot, fins i tot aquella broma mig verinosa, pesada i de mal gust, tenia una justificació: eren els darrers dies.

El Darrers Dies, abans d'encetar quell larg període d'abstinències que és comú a totes les cultures i que aquí coneixem amb el nom de QUAREMA. Calia deixar de menjar carn per purificar la sang; el cos, seguint els cicles naturals, havia d'arribar degudament preparat a la primavera, període d'una peculiar esclator de vida tant en el món vegetal com animal. Purificació que re-ivindiquen, com a cosa novedosa, els natu-ristes d'ara.

La bulla, l'abstinència, l'esclator de pri-mavera... elements integrants del majestuós ordre còsmic llavors amb l'home insert, com un element més.

*****

I la bulla, Sa Rua, tímidament ha tornat renéixer a Sant Llorenç. Enguany amb una organització comptabilitzada com exitosa, els nins i els majors s'han tornat disfressar com en els millors anys del Club Card. És un aspecte parcial, aquest de la Rua, d'aquells dies de sempre, i a més manipulat per això que en deim "societat de consum" que ens fa comprar i exhibir un elegant vestuari en substitutiu de la bulla prèvia a l'in-teriorització.

Malgrat tot, esperem anar guanyant, any rera any, coneixement i fidelitat a les nostres arrels.

Guillem Pont

MES DE FEBRER

A finals del passat mes de gener, al Butlletí Oficial de l'Estat va esser publicat el nom del Col·legi Públic Comarcal de Sant Llorenç, "Mestre Guillem Galmés".

3.- Per Sant Blai es beneeixen els senyors.

4.- Naixement de Guillem Comas i Salas, fill de Guillem i Àngela, a Sant Llorenç.

5.- Un grup d'excursionistes puja el Tomir.

6.- Neix Nicolau Francesc Santandreu i Brunet, fill de Jaume i Caterina, a Sant Llorenç.

10.- Comencen la decoració de la Sala d'Actes de l'Ajuntament, essent el decorador Antoni Riera, de Manacor.

Naixement de Domingo Rodríguez i Girard, fill de Domingo i Antònia a Sant Llorenç.

11.- Ball de bot animat a Poca-farina.

13.- Mor Caterina Carrió i Girart, fadrina, 46 anys, a Sant Llorenç.

14.- Conferència a Sa Rectoria, sobre salut infantil, promoguda pel SMOE.

15.- Defunció de Maria Rosa Llull i Adrover, vídua, de 77 anys.

18.- Col·laboradors i amics de Flor de Card sopen a Algaida, per tal de celebrar un altre aniversari de la revista.

Dins el programa "Un hivern a Mallorca", el guitarrista Gabriel Estarellas dona un concert a Cala Millor.

19.- Els excursionistes van a Mortitx, Pedruixella, la Torre d'Ariant i La Malè.

Mor Gaspar Busquets i Riera, fadrí, 68 anys.

21.- Neix Josep Pujol i Sureda, fill de Joan i Maria, a Sant Llorenç.

22.- Defunció d'Àngela Mascaró i Adrover, de 81 anys, a Son Moro.

24.- Sopar a Son Trobat, amb la presència de Jeroni Albertí.

Neix Jeroni Mayol i Nadal, fill de Joan i Antònia, a Sant Llorenç.

25.- Matrimoni: Bartomeu Sampol i Manresa i Maria Llull i Gomila, a Son Carrió.

27.- Recital de clarinet i piano a Càrrec de Pascual Martínez i Ignasi Furrió, a Cala Millor ("Un hivern a Mallorca").

29.- Enguany és any de traspàs, o bixest, o bissextil.

Maria Galmés i P.J. Llull

Ajuntament

A prop d'un any de les eleccions municipals, que donaren la batlia a Unió Mallorquina amb el suport d'"Alianza Popular" i, no tan clarament, del Partit Socialista de Mallorca, sembla que s'estan fent passes per provocar una reestructuració de càrrecs dins la Corporació.

Com que les relacions entre n'Antoni Cuc i en Tomeu Busco estan en un moment difícil, Unió Mallorquina ha hagut de cercar suport dins l'oposició, i, a tal fi, dia 29 de març es va celebrar una "cumbre" amb representants de UM, PSOE i CDS.

Pareix esser que els de l'oposició estarien disposats a col·laborar sempre que es retallàs la influència que AP té en el grup de govern, és a dir, si li llevaven les comissions de Governació, Sanitat, la delegació de Zones Costeres i el càrrec de segon batle. Conservarien la delegació de Festes i se'n cuidarien de les relacions amb els hotelers.

Hi ha una part de Unió Mallorquina que, segons tenc entès, s'avendria a l'esmentada proposta, mentre que l'altra hi posaria emperons. A l'hora de redactar aquesta crònica d'urgència -divendres, 30 de març- està per fer una altra reunió amb els mateixos grups per acabar d'entrellistar la cosa. Esperam que a la propera revista us en podrem donar més noves.

Josep Cortès

Per comparar es temps passats amb sos actuals res millor que un petit diàleg amb l'amo en Pere Antoni Sancho Planisi, de 92 anys, degà d'es socis del Cardassar i actual seguidor d'es Club.

-L'amo en Pere Antoni, ¿de quan ençà sou afeccionat an es futbol?

-D'ençà que hi ha futbol en es poble. Més que un club érem una partida d'amics que començarem a organitzar partits amb sos pobles veïnats. No hi havia lligues, com ara, sinó partits per ses festes i qualcun a lloure. Uns d'es primers jugadors, que me'n recordi, eren en Martí Capirró, en Ramon d'es Forn, en Pep Sorrilla... i jugaven en es Camp Roig.

-¿No hi heu jugat mai, vós?

-No, i no va esser per falta de ganes. Quan va començar aquesta febre en es poble, encara que fos jove, ja no era cap al·lot, i no em vaig decidir.

-¿I quin futbol vos agrada més, es d'antes o es d'ara?

-No sé que t'he de dir, perquè an es futbol sempre l'he vist amb passió, i tant m'emocionava es d'antes com es d'ara. Clar que ses tècniques han millorat i és més vistós.

-¿A quan se pagaven ses primeres entrades?

-Quan no eren de franc, a tres dècimes. A poc a poc han anat augmentant segons ses necessitats. Primer hi havia molts pocs gastos, es jugadors se pagaven ses espardenyes i ets àrbitres eren d'es poble.

-¿No heu tengut mai cap denou?

-Fins an es punt d'arribar a ses mans, no, però an es cridar que no el me llevin. I encara ara!

Aquestes han estat ses respostes d'un bergantell de 92 anys que encara vibra p'es futbol, que no se perd cap partit i que lo que més l'apassiona és es seu equip.

*****

A sa recta final de sa lliga i quan el Mallorca se juga es tot per tot a sa divisió d'honor, sembla que el Cardassar ha deixat anar ses aspiracions de promocionar a sa tercera divisió.

Després d'esser malmenat a Esporles amb un contundent 6-3, dia 18 va jugar es partit de rivalitat amb l'Escolar de Capdepera. No vàrem esser capaços de vincular-lo i acabàrem en un empat 1-1.

Molt era lo que se jugava el Cardassar amb aquest partit si miram sa classificació d'es dos equips. Es jugadors ho sabien i sortiren an es camp disposats a tot. Es primers deu minuts dominaren completament i fins i tot prepararen un parell de jugades de perill, però no conseguiren tombar sa balança cap a ells. Més tard, dins sa primera part, dominaren una estona per hom arribant an es descans sense haver inaugurat es marcador. Començaren sa segona amb un esperit conformista, cosa que fou aprofitada p'es visitants per demostrar sa seva perillositat i conseguir un gol. Sort que varen sebre reaccionar d'hora i, tot d'una que varen haver tret, en Bernat va conseguir s'igualada després d'un rebot d'es porter.

Encara que no fos avorrit, tampoc no va esser un partit brillant. Hi va haver qualche jugada bona d'es dos conjunts, però lo millor va esser s'emoció d'es resultat final. S'àrbitre no se'n va desfer malament, ja que es jugadors se portaren correctament.

En sebre es resultats d'es mes que ve ja podrem treure conclusions definitives, ja que el Cardassar, essent un equip modest però corretjós, pot donar sorpreses dins qualsevol camp.

Miquel Sureda

Prensa

Amb la finalitat d'animar una mica l'Escola i, al mateix temps, recaptar fons per al viatge d'estudis, a darreries del mes passat va sortir a rotlo una nova revista escolar llorencina elaborada íntegrament pels alumnes: "Es Xafarder".

Encara que la majoria dels articles i acudits estiguin relacionats amb l'Escola i tot el que l'enrevolta, no hi manquen escrits sobre altres indrets i persones del poble.

Espèrem que tengui més durada que les anteriors "Voces" i "Picarol" i que arribi a esser un vehicle d'informació i opinió de les persones relacionades amb l'educació.

Enhorabona i endavant.

Es pardal quina plantada que fa el saló d'actes de l'Ajuntament ara que han canviat el mobiliari! Pareix de bondeveres! Els regidors fins i tot sembla que parlen més bé. Crec que no estaria gens malament que en lloc de saló d'actes li diguessin el Xerrament (Parlament seria un sentidet massa catalanista ja que, essent derivat de "parlar", és un mot de difícil comprensió per algun regidor). Així, als "consejals" els podríem dir xerramentaris, i la seva categoria social es veuria fortament augmentada, cosa que, a dir ver, no els seria gens ni mica perjudicial. Els escèptics, en haver tret comptes, diven que només són quatre posts d'aglomerat forrades de xapa, mitja dotzena de bombilles i tres tubs de cortina per penjar-hi les banderes, i que tot plegat no val ni la meitat del que n'han pagat, pero jo, que de fustes no en sé gaire, trob que un milió i mig no és res si els nostres il·lustríssims xerramentaris han d'estar a pler. Pensau que amb el cul rostit serien capaços d'aprovar qualsevol barbaritat.

Com que en Busco i en Falera eren per la Germània per mirar si ginyarien els bàrbars de que venguessin a prendre el sol a Cala Millor, en Miquel Mascaró ocupà la càdira del batle, i la veritat és que no se'n va desfer malament.

En haver llegit l'acta del ple anterior començaren amb l'orde del dia dient que l'amo de Sa Torrenova havia regalat un feix de llibres a la biblioteca. Com a persones ben criades que són, acordaren donar-li les gràcies. Trob que va esser una decisió molt encertada.

D'acord amb una sol·licitud de l'institut d'Artà demanant una subvenció de 1000 pts. per cada alumne llorencí que hi anàs a escola, trobaren que per 24.000 pts. no ho pagava quedar malament i l'hi concediren.

Continuant amb el tema de les subvencions, la Creu Roja en demanà una altra de 750.000 pts. per cobrir les despeses de manteniment, com cada any. L'Ajuntament de Son Servera hi contribueix amb la mateixa quantitat.

El xerramentari Bauçà opinà que si els serverins hi volen tenir empuu ens han de pagar la meitat del que va costar el solar i la construcció del lloc, i també dels rebuts de llum i aigua. "Fa colló -digué-, que noltros ho paguem tot i que llavoneses hi hagi 3 llorencins i 9 serverins que hi facin es servici". Com que l'argumentació sortia del tema, acordaren aprovar la subvenció i deixar en Tomeu Carbó ençarregat d'aclarir l'assumpte exposat p'en Mauri.

Per garantir a l'Ajuntament que la urbanització de S'Estanyol es faria així com cal, els urbanitzadors concertaren amb un banc un aval de 43.000.000 de pts. i, a més, depositaren a l'Ajuntament una partida de talons sense data per valor de 57.000.000. Com que el contracte amb el banc els costa uns interessos considerats i són gent es-talviadora, sol·licitaren de la Corporació que els lliberàs de l'aval i que es quedàs amb els talons fins que es fés l'entrega de la urbanització.

Els grups PSM, PSOE i CDS consideraren que si volien que el retirassin que acabassin primer la urbanització, que per lo vist fa estona que només fan feina a l'edifici.

La proposta fou rebutjada.

Ara que tenim secretari fixe, sembla que no necessitam una altra plaça d'administratiu, com havien decidit fa temps, per la qual cosa acordaren baratar-la per una altra d'auxiliar, que es convocarà oportunament.

Pareix esser que la psicosi d'inseguretat ciutadana ha invadit Cala Millor de la mateixa manera que ho va fer la famosa ona de pornografia. Però així com aquella no va preocupar massa als hotelers, aquesta sembla que no els ha caigut gaire bé, per la qual cosa han sol·licitat de l'Ajuntament que es posassin quatre municipals més per patricular per la zona. Amb un gran afany de col·laboració afegiren que estaven disposats a pagar part de les despeses que es poguessin ocasionar.

Els regidors de l'oposició -hi incloc també el del PSM-, malfiats que són, consideraren que abans d'aprovar res havien de sebre què pujava la part que pagarien els hotelers i l'import total de la despesa. Conseqüentment deixaren l'assumpte damunt la taula en espera dels oportuns informes.

Cal remarcar la curiosa coincidència entre la proposta dels hotelers i la que féu fa pocs mesos Alianza Popular. ¿O no és coincidència?

Com que cada any el Consell de Mallorca sol contribuir amb una quantitat per a millorar un servei públic dels pobles, el darrer punt era per mirar a veure quina camada havien d'asfaltar. L'APUM sembla que proposava la que uneix les carreteres de Son Servera i Sa Torrenova, passant per Ca'n Duai.

El xerramentari Sansó, visiblement indignat, demanà la paraula:

-En primer lloc consider que això és un abús de poder per part d'es batle, perquè no s'ha seguit s'orde pres per sa majoria. I en segon voldria sebre quins criteris s'han seguit per posar sa primera sa camada de Ca'n Duai.

En Tomeu Mestre, del CDS, exposà el seu punt de vista:

-Noltros no ho podem acceptar perquè es batle s'havia compromès a parlar-ne entre tots i llavonnes ha pres p'es seu compte.

En Mateu Puigròs conclogué dient que el batle havia dit que es farien tots els projectes i ara només es feien els que li interessaven a ell.

Després de quatre estiradetes per cada banda quedaren que deixarien l'assumpte damunt la taula i que divendres farien un ple extraordinari aposta, que dissabte acaba el plaç per presentar els projectes.

A l'apartat de precs i preguntes, que en aquest ple hi tornava a esser, n'Antoni Cuc aprofità per treure's del gavatx tots els que no li deixaren fer el mes passat i, després de donar les gràcies per haver-los-hi tornat incloure, començà l'endemesa:

*Cuc: No s'ha reunida sa comissió de sa Depuradora. Com està s'assumpto?

*Coll: Es solar estan comprats i pagats.

*Cuc: ¿I lo de s'entrada d'es camí de Ses Planes?

*Ordinas: S'enginyer va dir que hi faran un mur de marès.

*Cuc: ¿Ja estan a punt ses Normes Subsidiàries?

*Secretari: Es papers corren.

*Cuc: Dia 11 de juliol se va acordar posar unes senyalitzacions en català...

*Mauri: Estan comanades.

*Cuc: Hi ha moltes faroles que no s'encenen. Què passa,

*Ordinas: Es comptadors no basten.

*Cuc: Hi ha un senyor dins s'Ajuntament que fa sis anys que està enlaire...

*Ordinas: El podríem posar a sa brigada!

Josep Cortès

PREMSA FORANA

El passat 5 de març tingué lloc, a Algaida, una Trobada de Premsa Forana per debatre i aprovar les esmenes als estatuts de l'Associació.

En el mateix acte se'ns va fer entrega d'una partida de llibres editats per la Comunitat Autònoma i d'una targeta d'identificació de premsa pel responsable de cada publicació, signada pel conseller d'Interior.

SUBVENCIO

Aquest mes de març Flor de Card ha rebut una subvenció de 25.000 pts. per part de la Comunitat Autònoma. El passat Nadal el President Gabriel Cañellas ens havia reunit en el Consolat de Mar i ja ens n'havia parlat.

Valguin aquestes retxes per testimoniar-li el nostre agraïment.

LABORATORI

Segons s'havia acordat fa una partida de mesos a una reunió del Consell de Redacció, la subvenció esmentada a l'anterior punt ha servit per comprar un laboratori de fotografia.

Esperam així poder oferir més il·lustracions llorencines als nostres lectors.

SOPAR

Dia 22 de març una vintena de militants i simpatitzants del CDS, PSOE i PSM feren un sopar a Ca s'Hereu, en el transcurs del qual es tractaren temes relacionats amb la situació política municipal.

Després d'una llarga i agradable sobretaula, els organitzadors em pregaren que fés constar que l'Ajuntament no es faria càrrec de la factura, sinó que cadascú pagaria de la seva butxaca.

RECTOR

Després d'una absència motivada per una malaltia de la seva germana, el Rector, don Joan Font, torna a esser amb nosaltres.

EL POEMA

HE LLEGIT A UN LLIBRE JAPONÈS UN POEMA
TAN BELL, JUST I PROFUND, QUE VULL TRANSCRIURE'L
AQUÍ PER NO OBLIDAR-LO MAI.

DIU LO SEGÜENT:

我不知之雅
雅有為之雅
雅有為之雅
雅有為之雅

人亦為之雅
人亦為之雅
人亦為之雅
人亦為之雅

BEARN

LLIBRES I PAPERS

Silenci, 7 - MANACOR

CLÍNICA VETERINÀRIA

Hernán Cortés, 3
MANACOR
T. 554265

Burgues, s.n.
FELANITX
T. 581579

CA'S SERVERÍ

Cardassar, 25 * SANT LLORENÇ

VIDEO TOT

FOTOS CARNET

Santa Maria de Bellver, 4
SANT LLORENÇ

1544, 27 febrer.- El Gran i General Consell tracta, entre altres coses, sobre la competència que fa la importació a Mallorca de vi procedent de Binicarló i Peníscola, de manera que les vinyes de Mallorca "se són comensades a destruhir y desfer". El Consell de 5 d'abril tornà a parlar de la competència del vi de fora amb el vi mallorquí, de manera que les vinyes no es conren degudament; la gent pobra necessita aquests jornals per viure. (ARM AGC 30 f. 35v i 40)

1545, 5 juny.- El Gran i General Consell tracta sobre la fortificació i defensa de la Ciutat i Regne de Mallorca "per causa de la armada turquesca se prepara en Turquia... y que ha de venir de Contestinoble en Tunij, y poria esser que assenyallant en una part, vingués en aquesta ylla y axí stant no perscebutis poria seguir-se algun notable dan". (ARM AGC 30 f. 76)

1584, 10 febrer.- El Rei concedeix reducció de tasca a delme ple a Pere Blanquer de la possessió anomenada La Torre d'En Vives. Són 500 quarterades de les quals n'hi ha 400 de garriga, que presten tasca, és a dir, de 7 quarteres una; el delme és de 10 quarteres una. La possessió confronta amb el rafal de Jeroni Sureda, possessió Pocafarina d'Antoni Huguet, Salme de Miquel Lluís Togores, l'Estepar de Joanot Anglada, possessió de Mateu Femenia, terres de Mateu Bonet. El procurador reial anà personalment al lloc per prendre declaració de testimonis, un dels quals és Macià Bosch "de St. Lorens des Cardessar", diu que la finca són terres primes, i els anys que es conren (no sempre es conren) acostumen retre a raó de 7 quarteres la quarterada; és lloc perillós d'invasions de moros, etc. (ARM RP 120 f. 88)

1590, 22 febrer.- El Rei escriu al Procurador reial del Regne de Mallorca dient que Miquel Lluís Togores ha exposat "que el possee tres pedaços de tierra juntos al término de la villa de Manacor, nombrados Tanger, Bioscha y Gallicant y que en ellos ay algunas tierras que se cultivan y otras questán baldías mucho tiempo ha y algunas garrigas que se podrían cultivar, y comodidad de plantar olivos y de sacar aguas o hazer correr algunas questán ya sacadas, las quales causarían que las dichas tierras diesen más fruto". Ara paga tasca i demana pagar només delme pla, gràcia que li és concedida. (ARM RP 69 f. 61)

L'AMO EN PEP D'ES PINAR I LA CLEPTOMANIA

Les darreres esperonejades d'un sol que havia sortit feiner, aquell dia de mitjan juliol, a l'horabaixa encara feien una última llepada calenta a la pell de la cara de l'Amo En Pep d'Es Pinar, estirada i lluenta com una pell de tomàtiga, el carretó de garbejar més de mig plè de garbes de faves, camí de l'era de Son Bats, nyic-nyec.

El cel s'encenia en cinquanta tonalitats vermelloses, cap a ponent, i semblava voler calar foc també a un esbart de núvols tavellats i fugissers, que presagiaven vent amb tota evidència. Bé, que en faça de vent, pensà l'Amo En Pep. No és dolent, el vent, en temps de batre faves, no. Al contrari.

Nyic-nyec, les rodes del carretó cantaven l'absència de morques, entre el fuel·l i la cuba. Nyic-nyec ...

L'Amo En Pep d'Es Pinar, més estret que fulla de pi, ell, grassonet, més de mitja carn, ell a l'esquena una cinquantena d'anys ben duits i poc empesos, capell de feltre sempre al cap, hivern i estiu, i una rialla de sessió contínua davall d'un nasserrí exageradament menut, com de per berbes ... era el que podríem anomenar un pagès gras. Gras física i econòmicament. Així mateix contrava qualche trocet dels seus, i un hortet a l'araval, per no avorrir-se, però el que en realitat li omplia la bossa -i el "compte" a plaç fixe a una caixa d'estalvis--, eren les dues dotzenes de quarterades que tenia llogades o amitges, per diferents indrets del nostre terme municipal. I tres o quatre cases arrendades a la vila, també, sí. Vul explicar que no havia passat mai penúries econòmiques, ni ell, ni els seus avantpassats en tercera o quarta generació.

Malgrat el dit, dos problemes li enterbolien l'existència a l'amo en Pep. Relativament greus. O greus, sense relativament. A ell mateix, de vegades li semblaven enormes i d'altres s'en refotia. Segons la lluna, supòs.

Un d'ells era la seva esterilitat. Sí, l'Amo en Pep era eixorc. O ho era la seva dona, Madò Antonina. Sia el que fóra, en vint-i-cinc anys de matrimoni, no havien aconseguit tenir cap fill ni filla. Ni senyal, vaja. I mirau que n'havien provades de coses, i herbes, xarops, bollidures, modos i maneres, dies i hores d'anar a la colga. Però res. I metges de Ciutat, especialistes, curandars,

mitjos bruixots, massatgistes, endevinadors de tot, però res. Ni senyal.

Finalment s'hi havien resignat, ja, mira, i no sabem què convé més. No deu venir. Els fills de vegades donen disguts grossos, eh?, sí, idò, ja està bé així. Sí. Els nebots s'hauran d'esperrar, hauran de fer el cap viu, sí fotre, si volen bufar cullera hauran d'anar falaguers, els nebots, sí ...

L'altre problema que tenia l'Amo En Pep, també era del domini públic, encara que ell pensàs que no. Succeïa el que es diu: No hi ha pitjor cec que aquell que no hi vol veure. L'Amo en Pep, robava. Per vici o per malaltia o anau a saber perquè, però robava, l'Amo en Pep. Sí, ja podeu badar els ulls, ja, robava vos dic. I el que era pitjor, ja ho he dit, era del domini públic feia molts d'anys. Tothom deia, mirau, ric i plè, aquest homonet, fer això!. Idò sí, era un magnífic cleptòman assilvestrat.

Quan, entrada de fosca, els altres pagesos li acopaven cap a la posada del poble, o abandonaven el sèmenter per anar a les cases de possessió a descansar merescudament els ossos, ell encara feia la bubota, feinejava per la seva finca, i quan no veia ja ningú avinent, llavors enganxava el carretó i es disposava a tornar a ca-seva. Però, pel camí mirau, quines curolles, feia qualche estació -que no era a l'Altíssim, precisament- i carregava. Avui una dotzena de melons a Sa Fonteta, demà dues garbes de blat a Son Revellet, l'altre un canyís de figues a madò Joana-Aina D'Es Puig ..., és a dir, cada canvi de lluna hi havia qualcu ferit de les cleptomànies de l'Amo en Pep.

Vosaltres ja sabeu que els pagesos aguanten molt. Tenen molt d'"aguanto", ells, més que mànec de cullera, com aquell qui diu, aguanto, els pagesos. Prest se n'adonaren de les malifetes del delinqüent. Però, mira, un perquè mirau pobre home, li deu haver trabucat el cap, l'altre perquè li devia doblers i no fos cosa ..., i la resta perquè, fotre, tampoc importa d'una caramuixa fer-ne una canyissada, eh?, no val la pena, per dues o tres garbes i qualche coseta més.

Mai ningú l'havia denunciat a la Guàrdia Civil. I això que hi havia ja prou gent que tenia certes concretes. Sí. L'havien vigilat. L'havien trobat en plena endemesa. I l'havien advertit..., i ell, sempre negava, tu, més cara que una saca de peces de quatre, ell, que no, que jo no vos he tocat

res, i l'altre, veiam, mira si els nuus d'aquestes dues garbes d'ordisón iguals a la resta dels que dus dins el carretó, veiam, mira-ho!. I malgrat totes les evidències, negava, fotia xinglada al mul i negava.

Però, és clar, no tots els pagesos són forçosament deixebles de Job, ni tampoc estan en disposició de comprendre, assimilar i comportar les cleptomànies de l'Amo en Pep.

L'Amo en Toni Torner, ja n'estava més que prenys, recremat n'estava ja de que, any darrera d'altre li anassin amb robatoris. Era un dels més afectats. La seva finca feia partió amb la de l'Amo en Pep. L'hi havia dit. L'havia amenaçat. Però, l'Amo en Pep, com si em ventes, al més petit descuit, jas!, feia la seva. Au, au, que et penses que necessit res teu, pardalero, au, que tu somnies despert, au ...!

L'Amo en Toni Torner, no era home de gaires diplomàcies, ni reginyols, ni oratòries. Ni, mirau, tampoc ni era home essencialment violent, que jo sàpiga. Però es veu que els tenia plens, ja. És coneixedor que tenia la mesura a la raseta, ja, ell.

I, un horabaixa de juliol, el mateix que abans vos he contat que, el soleiet agònic encenia nuvolets precursors de ventarri, l'Amo en Toni vetlava l'Amo en Pep, allà, a Son Bats. L'havia observat, horabaixando, fer el borino, rum-rum, rum-rum, arran caseta, com aquell qui s'escalfa. Tenia el carretó mig carregat de garbes de faves. Ell, sabia que havia de passar pel seu favar també, camí de cases. I va pensar, tuadell. avui et fugirà la covera, Pep, si putes!.

Acostà dues garbes de faves just a la vorera del camí, per fer-les més avinentes, més enamoradisses. Agafà una branca de magraner, gruixada com el braç, que emprava per estaló de les portes de la caseta, i pujà a una figuera bordissot-blanca, just a l'aguait sobre les dues garbes de faves de reclam. Va encendre un "Ideal" dels grocs i es disposà a esperar.

Nyic-nyec, nyic-nyec, el carretó s'acostava. I ja ho crec que s'aturà, l'Amo en Pep, ou!, i com la cosa més natural del món, apa, garba al carro i cap a una altra. No hi arribà a l'altra garba. Va dur sort, dins la desgràcia. La primera garrotada l'aplegà al clatell i va perdre el món de vista. El capell li botí deu passes lluny. No se n'adonà de les garrotades que vengueren

després, que varen ser un esplet, fortes i amb la mala idea, amb la ràbia irracional d'un home que es pensa cobrar una factura massa vella de l'única manera que entén: la troncada. Massa temps sense piano, que diria un company de Sa Pobla.

Així i tot, després, es va retgirar fort, l'Amo en Toni. Cagon-cent-llamps, si l'he mort! pensava ell, en veu alta. Fermà les regnes a la verana del carretó, posà a l'Amo en Pep allargat sobre el seient, i pegà xinglada a la mula que, trot de ca, trot de ca, li va envalar cap al poble.

L'Amo en Pep d'Es Pinar està malament, deia tothom. La mula l'ha duit a caseva quasi mort, deia la gent. Anava molt apallissat, ell, l'han fet envant, tuadell, sí..., la gent.

No es va recuperar del tot mai. Va quedar baldat. Els catorze o quinze anys que encara va viure, els va arrossegar més que altra cosa. Arrufat com un cuc. L'espinada torta. Coix de les dues cames, renga-renga, renga -renga. El pintaria. Pobre home.

I la seva muller, mado Antonina, que no es cansava de dir: mirau-mirau, esclat més beneït que ha pegat en Pep nostre, Jesusdeumeu, les desgràcies quan han de passar, passen, eh?. Jesusdeumeu!

El cert es que, tampoc hi va haver cap denúncia contra ningú, aquesta vegada. Ni els nebots ni la dona piularen davant la justícia. I això que tot el poble coneixia el succeït fil per randa. La pagesia és mala d'entendre, sovint, eh?.

A un alt preu, d'aquesta s'hagueren acabats els robatoris sistemàtics, per allà baix, entre Son Bats i Sant Joan, entre Sa Coma i Sant Nofre.

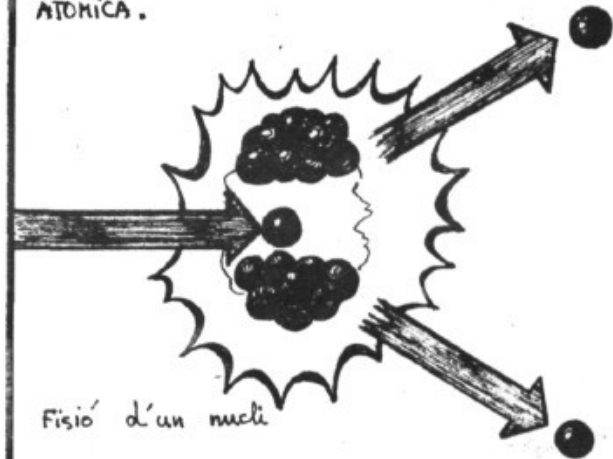

AL PRÍNCIPI DEL SEGLE ACTUAL FEU L'APARICIÓN EL GRAN FÍSIC I MATEMÀTIC ALBERT EINSTEIN, EL QUAL ENTRE D'ALTRES CÒSES, EXPLICÀ EL FENOMEN FOTOELÈCTRIC. PERÒ LA SEVA GRAN CONTRIBUCIÓ FOU EL TEOREMA DE LA RELATIVIDAD. MAX PLANCK INTRODUÍ EL CONCEPTE DE QUÀNT.

(57)

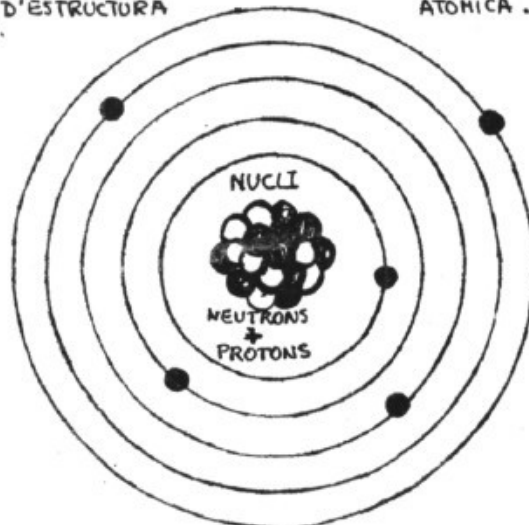
LA FAMÍLIA CURIE (PIERRE, MARIE, LA SEUA FILLA IRENE I EL SEU MARIT FREDERIC) TREBALLAREN DENS EL NOU CAMP DE LA RADIOACTIVIDAD, DESCOBRINT EL POLONI, EL RADÍ I ALTRES ELEMENTS NOUS. RUTHERFORD DEMOSTRÀ QUE LA RADIOACTIVITAT ÉS DEBUDA A LA TRANSMUTACIÓ D'UN ELEMENT AMB UN ALTRE. EL FÍSIC LAURENCE CREÀ EL CICLOTRON, I L'ITALIÀ FERMI, CONJUNTAMENT AMB ALTRES CIENTÍFICS, FEREN EXPLOTAR LA PRIMERA BOMBA ATÒMICA.

Fisió d'un nucli

(58)

L'ESTUDI DE L'ESTRUCTURA ATÒMICA FOU UNA DE LES TASQUES MÉS REALITZADES AL PRÍNCIPI D'AQUEST SEGLE, JA QUE ÉS LA PEDRA ANGULAR PER PODER COMPRENDRE MOLTES DE LES PROPIETATS QUÍMIQUES I INCLOS FÍSQUES. THOMSON INTRODUÍ UN DELS PRÍMERS MODELS ATÒMICS, EL QUAL FOU MILLORAT PER EL DE RUTHERFORD; MODEL QUE QUEDA DESCARTAT QUAN NIELS BOHR PRESENTÀ EL SEU MODEL D'ÀTOM D'HIDRÒGEN APLICANT LES TEORIES QUÀNTIQUES. A LA MATEIXA ÈPOCA LOUIS DE BROGLIE FINALITZÀ AMB LES DISPUTES VOLTANT LA NATURE DE LA LLUM MITJANÇANT LA DUALITAT ONA-CORPUSCUL. APARAGUE EL PRÍNCIPI D'INDETERMINACIÓ D'EN HEISENBERG I FINALMENT HEISENBERG I SCRODINGER PRESENTAREN PER SEPARAT EL MODEL ACTUAL D'ESTRUCTURA ATÒMICA.

ESTRUCTURA ATÒMICA segons Rutherford

(59-60)

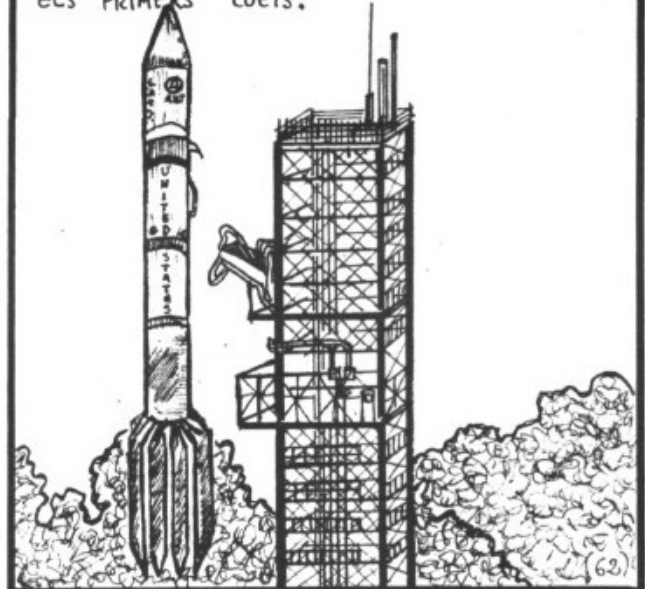

GENT I DESCOBRIMENTS COM: ROBERT KOCH
DESCOBRIDOR DEL BACIL DE LA TUBERCULOSI;
RUDOLF WIRCHOW PARE DE LA PATOLOGIA
CELULAR, RAMON I CAJAL, L'APARICIÓ DELS
RAIGS X, LES SULFAMIDES, LA PENICILINA
DESCOBERTA PER FLEMING, FREUD AMB EL
PSICOANÀLISI... CONTRIBUÏREN A L'AVANÇ
DE LA MEDICINA.

(61)

ELS GERMANS WRIGHT AMB EL PRIMER ERO-
PLA ACONSEGUÏREN QUE LA GRAN IL·LUSIÓ DELS
HOMES DE VOLAR FOS UNA REALITAT. SI ELS
SÓN ELS PARES DE L'AVIACIÓ, L'AMERICÀ
GOLDARG I EL RUS ZIOLKOVSKY HO SÓN DE
L'ASTRONÀUTICA; ELS POSSAREN LES BASES
TEÒRIQUES A LA VEGADA QUE FEIEN VOLAR
ELS PRIMERS COETS.

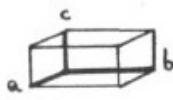

(62)

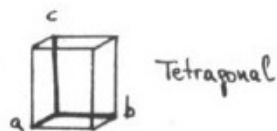
EL GEÒLEG LYELL MODIFICÀ LA TEORIA CATAS-
TROFÍSTICA DE CUVIER I ELABORÀ UNA NOVA
VISIÓ DE LA GEOLOGIA. WEGENER EXPLICA
L'EVOLUCIÓ DELS CONTINENTS SEGONS LA TEORIA
DE PLAQUES CONTINENTALS. MOHS CREA L'ESCA-
LA DE DUREZA DELS MÍNERALS I LAUE I BRAGG
APLICAREN LA DIFRACCIÓ DELS RAIGS X A L'
ESTUDI DELS CRISTALLS.

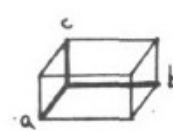
Regular

Ròmbica

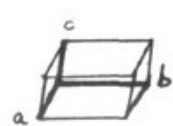
Tetraonal

Monoclínica

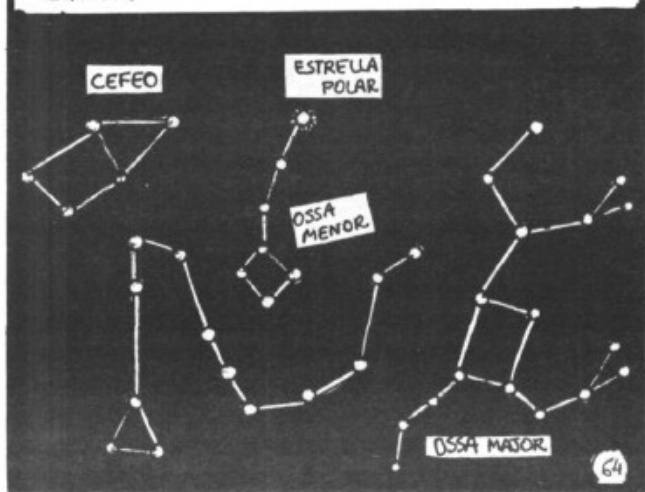
Hexagonal

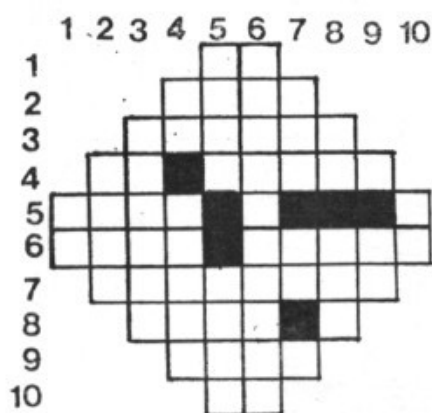
Triclínica

(63)

L'ASTROFÍSICA SORGEIG GRÀCIES ALS TREBALLS
DE FRAUNHOFER, BUNSER, DOPPER... QUE
ESTABLIREN DES BASES DE L'ANÀLISI ESPECTAL.
RUSSELL SUGGERI LA IDEA DE L'EVOLUCIÓ
ESTELAR; BETHE UNS QUANTS ANYS MÉS
TARD, ELABORÀ UN ESQUEMA DE REACIONS
NUCLEARS QUE EXPLICARIA L'EVOLUCIÓ
DE LES ESTRELLES. LA FORMACIÓ DE L'
UNÍVERS L'EXPLICAM ACTUALMENT PER LA
TEORIA DEL "BIG-BANG" O DEL GRAN ES-
CLAFIT.

(64)

MOTS CREUATS

HORITZONTALS.- 1.-Nota musical. 2.-Allò que hom diu, esp. sentència, opinió. 3.-Fitora. 4.-Nota musical. El seu símbol és "Ur". 5.-Matèria en fusió que surt d'un volcà o d'una esquadra de la Terra. Símbol del iode. Símbol del sofre. 6.-El primer home. Maduixa. 7.-De tant en tant. 8.-Mena d'obi per a rentar minerals. Nom de lletra. 9.-Ferir (un ocell) de l'ala. 10.-Metall groc.

VERTICALS.- 1.-Sisena nota de l'escal musical. 2.-Ésser fantàstic que es representa sota la figura d'una dona dotada d'un poder sobrenatural. 3.-Acció de cavar. 4.-Nota musical. Rizòpode microscòpic que ocorre sovint en aigües estagnats i a la terra humida. 5.-Cerimònies d'un culte. Mot amb que se sol designar un sala quan es vol significar la seva importància. 6.- Convertir

(un alcohol) en èter. 7.-Altar. Déu egipci. Consonant. 8.-Forma secundària del prefix a- y del prefix ana-. Pertanyent als aris. 9.-Vocal. Al rev. símbol de l'argent. 10.-Que gaudeix de bona salut.

SOPA DE LLETRES

D I E R R S Z D T E T
M L C F E L A N I T X
A L A A I A L C L L T
R U M D L E N A L U A
N B P Ç L V S R U T R
A I A D O P I E C U D
O E N R S A T A M L N
J S E T E S F L A E A
T S T E T L O R J T R
N L I T A E L T O M O
A B O E N T S O R A G
S E L L E C N E S V E
M I F D E H J K L I R

MARIA GALMES

ENDEVINALLA

No és aucell que jegi en palla,
ni és de nirvis, ni és de pell,
Com t'agrada aquest aucell
que du capulla i no és frare?.

JEROGLÍFIC

És el nom d'un regidor.

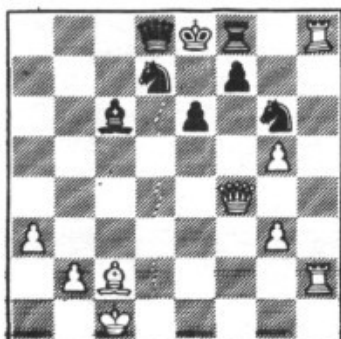
NOTAQUE50

Els noms de deu pobles de l'illa de Mallorca.

ESCACS

Juguen les blanques i donen mate en tres.

FUGA DE VOCALS

L' _ N _ C _ F _ R M _ D _ N _ C _ N V _ R _ M _
D _ C _ M _ _ S _ N _ T _ N _ R _ N _ C _ P _

SOLUCIONS

ESCACS
1- DXP+RXD
2- T7T+R8R
3- AXC MATE

L'única forma de no canviar mai de canvia és no tenir-ne.

ENDEVINALLA
Es una llagosta.

JEROGLÍFIC
Miquel Coll.

RE
DIT
COTERA
FAURANI
D LAVA I
ADAM FRAGA
A ADESIARA
ABAC I
ALAR
OR
SELECTES
LA
UM
NB
AIA
O NRS
J E E
T T L
N A L O
A OR
SELECTES

BANC ESPANYOL DE CRÈDIT

BANESTO

La major empresa bancària d'Espanya
al seu servei.

POLLASTRES
ROSTITS

Sureda, 1
Telèfon 570624

ASSEGURANCES

Cardassar, 17

ESPORTS

SOLER - PONT

C. Nou, 35 ☎ 56 93 10 Sant Llorenç

JOIERIA FEMENIAS

LLISTES DE NOCES
OBJECTES DE REGAL

Carrer del Rector Pasqual, 8 * T. 569072

ELECTRICITAT DE L'AUTOMÒBIL
Telèfon 569067 * SANT LLORENÇ

VIDRES I MIRALLS

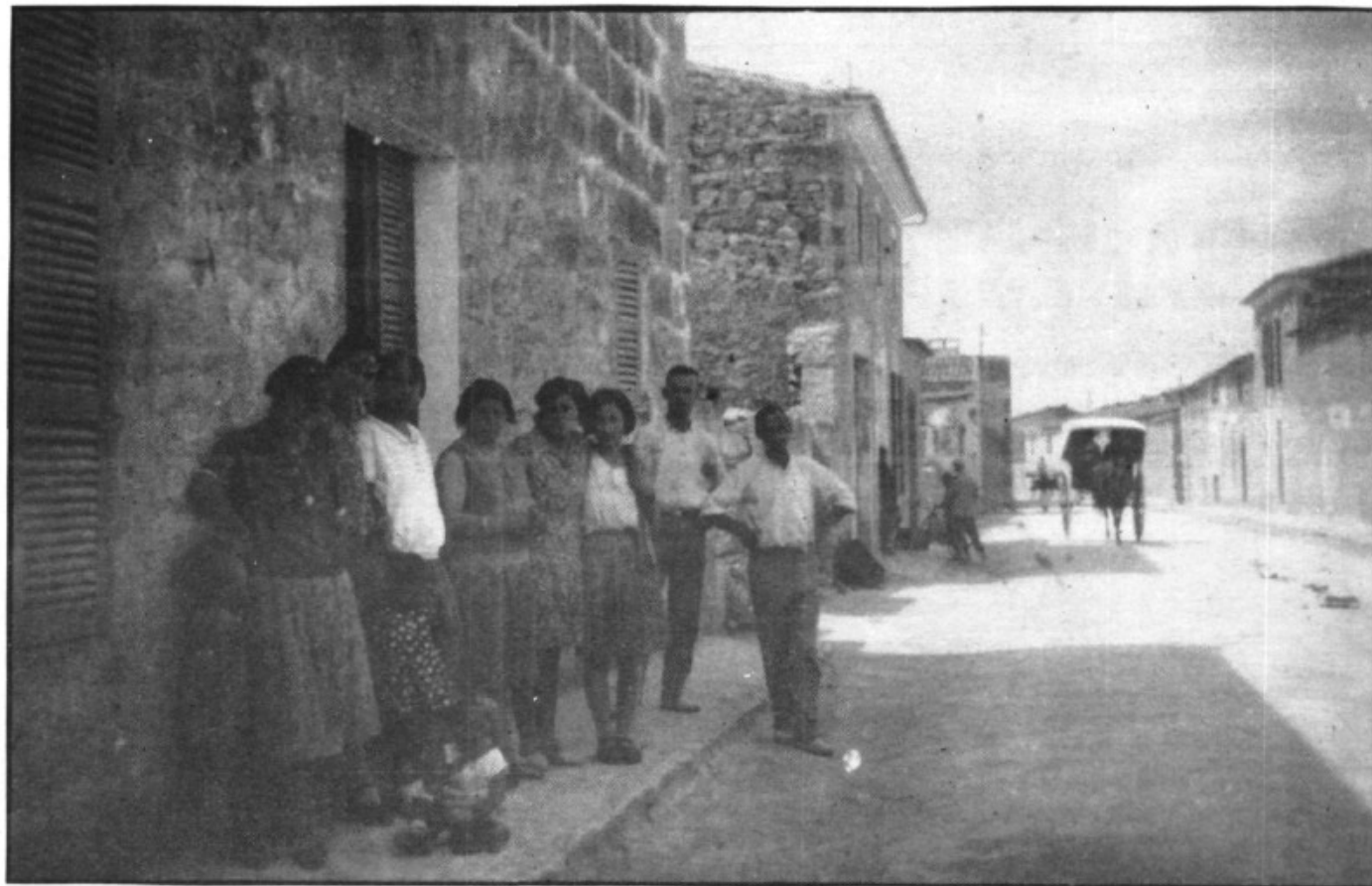
CRISTALLERIA Sant Llorenç

Carrer Major, 71
Telèfon 56 92 11

- * MATERIAL FOTOGRÀFIC
- * ARTICLES DE LABORATORI

S'ESTUDI

General Mola, 11-E
(Baix de's Cos)
Tel. 55 40 78 MANACOR

L'ESPERA

Potser és gent que espera el correu per anar a Manacor, just davant aquella "escola" on ensenyava el mestre Jaume Perelló.

Potser els carretons presents havien fet un viatge rutinari, potser anaven o venien portant nous anhels o voluntats.

Potser la pols d'aquest troç de carrer d'Artà amb la "ferreria d'es Comís" al fons era en aquest precís moment testimoni mut de dolors i joies, d'il·lusions i desenganys, de desitjos i aversions... tot alhora. Potser...

Però centrem-nos en l'espera. En la pacient i potser llarga espera d'això o allò..., és igual, si no plou i no ens banyam, podem esperar, xerrant de coses banals o callant, drets, asseguts o a l'agotzó... Una espera que denota una certa aptitud enfront de la vida, dels problemes de la vida, o si voleu, una manera de viure regida per aquell ritme tan personal que regia tots els moviments de les persones llorencines abans de que arribàs el progrés, amb la inherent fam de duros per poder consumir, malgrat s'hagués de pagar un alt preu: l'haver de canviar aquells ritmes personals pels que ens dicten les màquines.

Avui, a la vila, ja no es veuen grups de gent que esperen; ningú no pot esperar sense posar-se nerviós, cal el vehicle unipersonal per no haver d'esperar, per desplaçar-se ben aviat per arribar a tal lloc, que possibilitarà nous duros o l'avorriments col·lectiu. O sigui, la pressa per arribar a la insatisfacció.

Anys enrera no es qüestionava això que diuen "el progrés" ni el guanyar més, però els conceptes canvien i avui es comença a intuir que aquell benestar tan esperat no és més que un momentani enlluernament d'un cel fals on pareixia que haviem d'arribar pagant un baix preu de destrucció i que ara, que ja ens queden poques coses per conservar, de cada dia ens pareix més llunyà.

Liavors s'esdevé l'interrogant, si voleu cruel i pessimista a nivell qualitatiu (no faig referència a si tenien més o menys coses) ¿Qui vivia millor, ells ahir o nosaltres avui?

Guillem Pont